

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Факультет педагогіки та психології

Кафедра української мови і літератури

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Для спеціальності 014 Середня освіта.

014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Автор:
Родіонова Інна Григорівна,
доцент кафедри української
мови і літератури

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.
Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету
«29» серпня 2019 р.
Затверджено на засіданні Вченої ради університету
«29» серпня 2019 р.

Миколаїв – 2019

2. Зміст НМК

1. Титульна сторінка.
2. Зміст НМК.
3. Витяг із ОПП, ОКХ спеціальності.
4. Навчальна програма дисципліни.
5. Робоча програма дисципліни.
6. Програми навчальної, технологічної і професійної практик (не передбачено).
7. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів.
8. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо.
9. Конспект лекцій з дисципліни.
10. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для змістовно-модульних контрольних робіт.
11. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
12. Завдання на курсові та дипломні проекти (не передбачено).
13. Контрольні завдання до практичних занять, завдання для заліків.
14. Питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети.
15. Методичні рекомендації та розробки викладача.
16. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
17. Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання (не передбачено).
18. Інші матеріали.

3. ВИТЯГ із ОПШ

Курс історії української літератури є необхідною дисципліною для студентів-філологів. Він передбачає ознайомлення з періодизацією літературного процесу, з історією розвитку творчих методів, течій, напрямів, стилів, теорією літератури як пропедевтичною дисципліною та компаративістикою.

Основна увага при вивченні навчальної дисципліни «Історія української літератури ХХ ст.» приділяється стильовим та жанровим особливостям творчості провідних письменників, переосмисленню історичних подій у суспільстві. Також зосереджено увагу на постатях знакових українських письменників.

Курс спрямований на поглиблене вивчення літературної діяльності українських письменників, твори яких становлять не лише національний, але й світовий мистецький здобуток. Його завдання – ознайомити студентів з найважливішими фактами літературного процесу означеного періоду, вдосконалити їхні вміння і навички аналізувати художні твори та явища літературного процесу в Україні; виробляти у студентів власні погляди на художні явища; формувати вміння і навички роботи студентів з науковою літературою; засобами художнього слова сприяти формуванню у студентів високих гуманістичних ідеалів, національної самосвідомості, розвивати творче мислення; формувати критичне мислення, уміння аналізувати і визначати особливості літературних аспектів, необхідних для бакалаврів.

ВИТЯГ із ОКХ

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- здатність до навчання;
- здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень;
- здатність до аналізу і синтезу;
- цінування та повага різноманітності й мультикультурності;
- здатність застосування на практиці.

II. Фахові:

- знання термінологічного апарату навчальної дисципліни;
- знання основних етапів розвитку української літератури, стильових тенденцій літературної доби;
- володіння навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
- уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
- знання закономірностей пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
- уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
- здатність виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
- уміння критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, встановлювати характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників;
- уміння застосовувати набуті під час вивчення навчальної дисципліни знання, вміння і навички у практиці шкільного викладання літератури;
- уміння аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

7. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів:

Поточний контроль, виконання індивідуальних завдань – науковий проект: «Інноваційні методи та засоби вивчення літературного матеріалу», підготовка повідомлень, презентацій, буктрейлерів та виконання КР.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

9. Конспект лекцій з дисципліни.

Лекція №1

Літературно-художній процес кінця 40 – початку 60-х років

1. Творчість представників повоєнного покоління (40-50 рр.)

У 2-й пол. 40-х років активізувався літературний процес в Україні. Упевненішими ставали голоси письменників воєнного й повоєнного покоління. Водночас після Другої світової війни розпочалася нова хвиля боротьби з „українським буржуазним націоналізмом”. Один за одним ЦК КП(б) України видає циркуляри „*Про викривлення і помилки у висвітленні історії української літератури*” в „Нарисах історії української літератури”, про журнали „Вітчизна” і „Перець”, щоб закрутити ідеологічні гайки письменникам. У 1947 р. на пленумі Спілки письменників України були розкритиковані і названі шкідливими романи **Юрія Яновського** „Жива вода”, **Івана Сенченка** „Його покоління”, повість **Петра Панча** „Голубі ешелони”. В 1951 р. довкола **Володимира Сосюра** розпочалася кампанія шельмували за вірш „Любіть Україну”, а в московській газеті „Правда” з'явилася стаття „Проти ідеологічних перекручень в літературі”, після якої Сосюра жив під загрозою арешту аж до смерті Сталіна. У будь-який момент могли заарештувати Максима Рильського. Щоб відвести від себе зайві підозри, він входив у запої, і його можна було побачити п'яного в канаві.

В атмосфері страху, цькування і загрози бути знищеним у 40-50-х роках у літературу ввійшло нове літературне покоління. Віковий розрив відбувся серед літераторів 1910-1913 рр. народження. Частина народжених у 1910-1913 років знайшли себе у 30-х роках, а частина сформувалася і реалізувалася у 40-50-х роках. Вікове ядро третього літературного покоління ХХ ст. утворили письменники, що народилися в 1910-1930 рр.:

Михайло Чабанівський (1910), Іван Цюпа (1911), **Михайло Стельмах** (1912-1983), Федір Маківчук (1912), Платон Воронько (1913), Юрій Збанацький (1914), Володимир Бабляк (1916), Володимир Кашин (1917), **Олесь Гончар** (1918-1995), Любов Забашта (1918), Василь Бережний (1918), Євген Долман (1919), **Григорій Тютюнник** (1920-1961), Дмитро Білоус (1920), Микола Зарудний (1921), **Володимир Малик** (1921-1998), Дмитро Міщенко (1921), **Павло Глазовий** (1922-2004), **Анатолій Дімаров** (1922-2014), Іван Чендей (1922), **Василь Земляк** (1923-1977), Віктор Кочевський (1923), Микола Олійник (1923), Ростислав Самбук (1923), **Павло Загребельний** (1924-2009), **Володимир Дарда** (1924), Юрій Бедзик (1925), Михайло Клименко (1926), Сергій Плачинда (1928), Юрій Стадниченко (1929), **Всеволод Нестайко** (1930-2014). Оскільки в 40-х роках літературний процес був перерваний війною, одне літературне покоління охопило два десятиліття, тому вікова амплітуда між найстаршим Михайлом Чабанівським і наймолодшим Всеволодом Нестайком становить 20 років. Це було покоління, яке винесло на своїх плечах війну і повоєнну відбудову.

2. Літературно-мистецька діяльність письменників в екзилі. Період МУРу та об'єднання українських письменників «Слово». Нью-Йоркська група поетів. Якщо в Україні література перебувала в лещатах цензури, то в еміграції українські письменники писали те, що не дозволялося в Києві чи Львові. У вересні 1945 р. в передмісті Нюрнберга (м. Фюрт) був утворений **МУР (Мистецький український рух)**, який проіснував до 1948 р. МУР здекларував вимогу високомистецької творчості, яка б принесла українській літературі міжнародне визнання, бо це було об'єднання елітарне на відміну від радянської спілки письменників, а зарахування відбувалося за принципом літературних заслуг. До групи увійшли: У.Самчук, В.Петров, І.Костецький, Ю.Косач, І.Багрянний, В.Барка, Т.Осьмачка, Ю.Клен, Є.Маланюк, С.Гординський, Ю.Шерех, Б.Кравців, В.Державин та ін. Вони проводили з'їзди (1945, 1947 і 1948 рр.) та дискусії, видавали збірники МУРу. Результати діяльності вагомі: видання („Арка”, „Заграва, Хорс”), три однойменні збірники, альманах та кілька видань „малої бібліотеки” МУРу, 250 оригінальних видань з емблемою – „Золота брама”. За цей час були написані такі твори, як поема-повість **Тодося Осьмачки** „*Старший боярин*”, поетична збірка **Василя Барки** „*Білий світ*”, повість **Юрія Косача** „*Еней і життя інших*”, повість **Докії Гуменної** „*Мана*”, поетична збірка **Михайла Ореста** „*Душа і доля*”, які відрізнялися від української радянської літератури розкутістю та внутрішньою свободою. Крім Ігоря Костецького (1913) і Леоніда Полтави (1921), інші члени МУРу були старші за віком. У наступні десятиліття консолідуючу роль серед мистецьких сил на еміграції судилося відіграти **об'єднанню „Слово”** (1954-1997). Мета ОУП – об'єднати письменників, створити сприятливі умови для творчого життя і для видання творів, стимулювати літературну діяльність за допомогою творчих дискусій. Організаційний процес тривав три роки, поки 19 січня 1957 року було прийнято статут об'єднання та обрано його президію. Почесним головою став Є.Маланюк, головою – Г.Костюк. Проблема „традиції і новаторства”, утвердження і заперечення стала предметом дискусії, організованої об'єднанням „Слово”, яка відбулася 1968 року в м. Нью-Йорку і в якій взяли участь такі авторитетні письменники й літературознавці, як У.Самчук, Ю.Шерех, Г.Костюк, Ю.Лаврінченко, В.Барка. Проблема на той час була однаково актуальною для обох гілок української літератури – і в еміграції, і на Батьківщині. Саме цими групами критики робили поділ літераторів на традиціоналістів і модерністів (в Україні – „новаторів”), поділ цей пов'язують переважно з літературними поколіннями, генераціями батьків і дітей.

В діяльності „Слова” можна виділити 3 характерні своїми особливостями періоди. **Перший тривав 18 років (1957-1975).** Це був Костюківський період. Об'єднання мало велике значення як у суспільно-історичному, так і в творчо-ідейному плані. Найбільшу увагу в своїй творчості письменники приділяли українській людині в умовах радянської дійсності. На першому місці в цьому плані стоїть роман **Тодося Осьмачки** (1895-1962) „Ротонда душогубців” (1956). Разом із повістю „План до двору” (1951) вони складають літопис злочинного винищення

українства в період примусової колективізації, т.зв. розкуркулення, безпідставних арештів і політичних звинувачень, усіх жажливих жорстокостей, творених НКВС. *Докія Гуменна* (1904-1993) у романі-хроніці “Хрещатий яр” (1956) художньо-документально відтворює життя у Києві в роки німецької окупації, говорить про неоднозначне сприйняття головною героїнею роману трьох провідних ідеологій та світоглядів – фашизму, більшовизму та націоналізму.

Другий період діяльності ОУП (1976-1993). О.Тарнавський (голова), Ю.Стефанік (заступник), С.Гординський, Ю.Бойко, Д.Нитченко, Б.Бойчук, У.Самчук, Д.Гуменна, Д.Струк, І.Смолій і ін. Загалом усі жили у стані небувалого піднесення та ентузіазму. **Третій період** (1993-1997). Л.Палій (голова), Д.Струк (заступник), Ю.Коломієць (2-й заступник голови), С.Кузьменко, М.Голод, Р.Колісник, О.Копач – на початок періоду об’єднання нараховувало 118 осіб. В їх діяльності були успіхи й невдачі, які негативно відбилися на долі об’єднання. 3 грудня 1997 року припинено поточну діяльність об’єднання, обмежуючи її до видавничої ланки. Так закінчився останній період діяльності важливої письменницької організації, що проіснувала 43 роки. Зміни в літ. процесі материкової України з’являються лише на кін 50-х років у зв’язку з потеплінням суспільної атмосфери після смерті Й.Сталіна та викриттям культу його особи. В літературі того періоду з’явилися гуманістичні тенденції, аналітика та людинознавчий пафос.

3. «Третє цвітіння» поетів старшого покоління.

В поезії 50-60-х років органічно поєднувались великий досвід творчої праці *живих класиків* – П.Тичини, М.Рильського, В.Сосюри, М.Бажана, *дебютанти 50-х*, що доходили своє в “молодих” – Л.Костенко, Д.Павличко, Т.Коломієць, і підносились могутня *хвиля 60-тників* – В.Симоненко, І.Драч, Б.Олійник, М.Вінграновський, В.Коротич та ін. “Третім цвітінням” називають той неповторний людський вік, коли багато пережито й перероблено, багато вистраждано. Із вершин багатолітнього досвіду випрозорюється простий добротворчий сенс земного існування, а відчуття наближення кінця життя загострює сприйняття краси в природі та людях, кожна мить переживається з дивовижною свіжістю.

Спроби відновлення естетичних категорій – “*ренесанс справжності*” в часи відлиги переживають:

– М.Рильський, саме його поезія “третього цвітіння” (“Троянди й виноград” (1957), “Далекі небосхили” (1959), “Голосіївська осінь” (1959), “В затінку жайворонка” (1961), “Зимові записи” (1964)) – найяскравіше явище у цьому ряду. Згаданими книгами поет наче надолужував те, що не встиг зробити в молодості. Світ природи, світ рідних і друзів, світ мистецтва – ось найголовніші сфери його поетичних мандрів.

– В.Сосюра, для якого творчість – завжди молодість. Він лишився юним до останніх днів, не бажаючи визнавати похилої віку. Його ліричні поезії, поглиблені філософськими мотивами, ушляхетили не просто кохання, а відкритість душі, її добро творчу організацію. Багато прекрасних ліричних віршів містять збірки В.Сосюри “Поезія не спить” (1961), “Щастя сім’ї трудової” (1962), “Якби помножити любов усіх людей” (1963), “Осінні мелодії”, (1964). В останні роки також переосілює нац. історію та долю укр. письменства в поемі “Розстріляне безсмертя” та в автобіографічному романі “Третя рота”.

– П.Тичина, у творчості якого відбулося деяке піднесення, в крайньому разі він спромігся відійти від себе, зламаного. В поемі “Срібної ночі” (1964) осмислює діалектику вічного й минушого, особистого й загального, – всієї тієї сув’язі проблем, якими наболіла душа самого поета.

– А.Малишко, у 60-х роках переживає високий творчий злет. Головні книги цього часу (“Дорога під яворами”, 1963; “Рута”, 1966; “Синій літопис”, 1968; “Серпень душі моєї”, 1970) означають новий, вищий рівень поетичного мислення: воно більш зосереджене, філософськи далекосяжне й художньо досконаліше. Духовне єднання поета з рідною землею, її сучасністю й минушиною стає генеральною темою його лірики.

– М.Бажан, плідним і цікавим було “друге” чи “третє” цвітіння його поезії, якщо говорити про книжки 60-70-х років. Його приваблюють найважливіші філософські проблеми – добра і зла, правди й кривди, потворності й краси (“Чотири оповідання про надію”, 1966; цикл “Уманські спогади”, 1967 – тут поет зобразив події і людей, які формували його світогляд у драматичні роки революції та громадянської війни; збірка “Карби”, 1978).

Лекція №2-6

Феномен “шістдесятництва” в українській літературі.

План.

1. Соціально-історичні та культурно-історичні витоки укр. шістдесятництва. Світоглядні й естетичні засади “шістдесятників”.
2. Новаторство й традиційність поетичного грона:
 - громадянські мотиви, нац. проблематика в поезії Д.Павличка;
 - лірика Л. Костенко;
 - модерне експериментаторство І.Драча;
 - неонародницька лірика В. Симоненка;
 - поезія М. Вінграновського.

Література:

1. Курносів Ю. Інакомислення в Україні (60-ті – 1-ша пол. 80-х рр.). – К., 1994.
2. Касьянов Георг. Незгодні: укр. інтелігенція в русі опору 1960-1980-х – К., 1995.
3. Зарецький О. Укр. шістдесятники і хрущовська відлига в етнокультурному просторі СРСР // Сучасність. 1995. №4. С.113-125.
4. Мусієнко О. Шістдесятники: звідки вони? // Літ. Україна. 1996. 21 лют. с.6.

5. Кордун В., Жулинський М. і ін. Шістдесятництво як явище, його витоки й наслідки. // Слово і час. 1997. № 8. с. 40-56.
6. Медвідь В. Шіст-цтво: міт і реальність // Укр. проблеми. 1997. № 1. с. 109-117.
7. Зборовська Н. Шістдесятники. // Слово і час. 1999. № 1. с. 72-81.
8. Демчук О. Народжені відлигою (оглядове ознайомлення з літ. спадщиною шістдесятників). УМЛШ. 2000. № 2. с. 31-34.
9. Корогодський Р. Шістдесятники поза пафосом // Укр. мова та літ. 2003. № 16, № 39-40.
10. Ільницький М. Трибуна задротяної літератури // Дзвін. 2003 № 1. с. 123-136.

1. Соціально-історичні та культурно-історичні витоки укр. шістдесятництва.

Шістдесятництво – це соціокультурний (літературно-мистецький, громадсько-політичний, світоглядно-філософський) рух опору підрадянської України, започаткований у 60-х рр. ХХ ст.; Друге укр. відродження ХХ ст., регенерація нац. еліти, винищеної сталінською машиною у 30-ті роки; духовна революція проти тоталітаризму.

1956 рік, ХХ з'їзд КПРС – саме ця дата і подія вважаються точкою відліку в історії укр. шістдесятництва, а головним здобутком потепління політичного клімату хрущ. “відлиги” стала поява нової молоді генерації мислителів і творців, названих за періодом розквіту їхнього таланту **“шістдесятниками”**.

Серед зачинателів шістдесятницького руху були Л.Костенко і Д.Павличко, які почали писати у 50-ті; до них приєдналася велика група творчої молоді, яка прагнула зламати літ. шаблони, знайти нові зображувальні форми, переступити через одномірне, одноколірне, догматичне сприйняття світу *Вони, молоді і незаангажовані, прагнули по-новому побачити і відтворити світ, поглянути на людину не як на бездушний гвинтик, а як на неповторну особистість, цілий духовний всесвіт*. Започатковане насамперед поетами, шістдесятництво невдовзі набуло масштабу універсального соціокультурного феномену: літературно-мистецького, філософсько-ідеологічного, суспільно-політичного.

Основним ядром “шістдесятництва” було творче покоління, сформоване в період тимчасового “потепління” рад. режиму. На той час “60-во” вже гуртувалося не тільки довкола приватних “кухонних” осередків, але й в офіційно зареєстрованих громадсько-культурних організаціях – зі статутом, “керівними органами”, плановими заходами. У Києві це був (**Клуб творчої молоді “Сучасник”**, (1959-1964 – Л.Танюк – голова), І.Дзюба, А.Горська, М.Коцюбинська, І.Світличний, Є.Сверстюк; у Львові – **“Пролісок”** (1962, на чолі з Мих. Косовим), імпульсом до створення якого став творчий візит до галицької столиці І.Дзюби, М.Вінграновського та І.Драча 1962р. Тут збиралися, щоб обговорити мистецькі й громадські питання, послухати гарну поезію й музику; клуб організовував творчі вечори, вистави, виставки. Лунали гострі думки і “заборонені” слова – “Україна”, “нація” (замість “УРСР”, “рад. народ”), поширювалася “нерекомендована” чи й просто “крамольна” література, зароджувався “самвидав”.

Естетичні засади шістдесятників:

1. **Критика інакшості** – заперечення соцреалізму власною творчістю.
2. **Естетична незалежність**, відстоювання свободи митця.
3. **Єдність традицій** (національних і світових) та **новаторства**.
4. **Індивідуалізація** (посилення особистісного начала), **естетизм, елітарність**.
5. **Домінування ліричного начала** в літературі 60-х рр.
6. **Жанрова система**: лірична поезія, балади, притчі, етюди, поеми, сонети, рубаї, ліричні новели, історичні романи, роман у віршах, химерна проза.
7. **Проблемно-тематичні домінанти**: **традиційні** (природа, Вітчизна народ, історична пам'ять, людина у всьому багатстві її проявів – суспільне життя, моральність, кохання, творчість) та **нові теми** (підкорення космосу, етична правомірність НТР, стандартизація особистості в умовах новітнього міщанства).
8. **Образне мислення** – як конкретно-реалістичне, так і умовно-асоціативне, метафоричне.
9. **Образний світ**: традиційні образи (птаха, крило, криниця, джерело, сонце, серце...) та реалії НТР (синхрофазотрон, атом, ДНК...).

Отже, Л.Костенко, В.Симоненка, І.Драча Є.Гуцала, М.Вінграновського по праву можна назвати новаторами, адже вони будили нац. свідомість народу, впроваджували свіжі теми і мотиви, оцінювали найскладніші вияви життя, рішуче ламали офіційні казенні шаблони соц. реалізму, докладали зусиль, щоб вивести укр. літературу і культуру в цілому на світовий рівень.

2. Новаторство й традиційність поетичного грона (Д.Павличко, І.Драч).

Офіційне шістдесятництво формувало себе вже в перших творах, де тлом для новонародженого вільнодумства залишалися, хоч як це не парадоксально, ідеали тоталітаризму, а нац.-патріотичні ідеї поставали разом з імперсько-патріотичними. Втіленням такого парадоксального мислення була модерна поема І.Драча “Ніж у сонці” (1961).

Опис плеяди шістдесятників традиційно починається від **Дмитра Васильовича Павличка** (28 вересня 1929). Народився в с. Стопчатів Косівського р-ну Івано-Франківської області в багатодітній селянській родині.

Література:

1. М.Ільницький Дмитро Павличко: Нарис життя і творчості. К., 1985.
2. Ткаченко Л. “Щасливі і сумні мої дороги...” // Укр. мова та літ. 2001. № 16.

Найбільший революціонер з-поміж поетичних бунтарів поч. 60-х – **Іван Федорович Драч** (17 жовтня 1936 – 19 червня 2018), він – новатор поетичних тем і форм, першовідкривач нових материків художнього мислення,

котрий зламав усталені норми мистецтва соцреалізму, виступив реформатором поезії, співвіднівши її з добою НТР. Поет запроваджував до своїх творів лексику новітніх наукових відкриттів, збагачуючи світ поезії незаними до того засобами. Він широко розсунув межі укр. поетичного слова. В його поезії здобутки світової цивілізації поєднуються з гострим усвідомленням нац. приналежності, гідності і поваги до своїх коренів, як і до кожної окремої людини, котра представляє собою не “гвинтик”, а цілий всесвіт.

Тож на поч. 60-х років творчість поета сприймалась неоднозначно, багато кого дратувала асоціативність, метафоричність, символізм його творів, незвичні словосполучення, сміливе введення в мову вірша наукової лексики. І до сьогодні “візитковими” для І. Драча є твори, які ще на поч. 60-х років захоплювали читачів неординарністю поетичного мислення: “*Балада про соняшник*” та “*Етюд про хліб*”.

Література:

1. Ткаченко А. Худ. світ І. Драча. К., 1992.
2. Ільницький М. Іван Драч. К., 1995.

Три періоди творчості :

1) 1961 – 1972 рр.,

коли з’явилися поема «Ніж у сонці» (1961), збірки «Соняшник» (1962), «Протуберанці серця» (1965), «Балади буднів» (1967), «До джерел» (1972);

2) 1973 – 1986 рр.,

у цей час побачили світ збірки поезій «Жоринь і крона» (1974), за яку в 1976р. був удостоєний Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка,

«Київське небо» (1976), «Сонячний фенікс» (1978), «Сонце і слово» (1979), «Американський зошит» (1980), «Шабля і хустина» (1981), «Теліжинці» (1985);

3) з 1986 р. до наших днів

опубліковані збірки «Храм сонця» (1988), «Вогонь з попелу» (1995), «Сізіфів меч. Вірші 90-х» (1999), драматичний про Т. Шевченка «Гора» (1997), збірка статей з проблем державотворення «Політика» (1997).

“Неонародницька” концепція лірики В.А.СИМОНЕНКА (1935-1963).

Він прожив лише 28 років (з них суто худ. творчості були відведені переважно безсонні ночі останніх 7-ми літ). *Псевдоніми: В.Щербань, С.Василенко, Симон.*

Центральною темою в його творчості слушно вважається патріотична тема – любові до України, її народу, до рідної землі, відповідальності за її долю (і в цьому пряме продовження шевченківських традицій). Ця тема органічно поєднана з гуманістичною ідеєю самоцінності, неповторності людського «Я» (вірш «Я»: «*Ми – не безліч стандартних «я», А безліч всесвітів різних*»).

Збірка “**Земне тяжіння**” (інший варіант назви “Червоний клекіт”) вийшла вже по смерті автора, у 1964 році.

Основні мотиви:

1) любов до батьківщини, віра у самостійну країну, у відродження нації (“*Лебеді материнства*”, “*Задивляюсь у твої зіниці*”, “*Світ який – мереживо казкове*”, “*Люди – прекрасні*”);

2) утвердження людської індивідуальності, її гідності (“*Ти знаєш, що ти – людина*”) поет закликає нас не забувати, що ніхто й ніколи не продублює, не повторить нашого існування на землі;

3) заперечення будь-яких культів, роздуми поета про істинних геніїв і вождів (“*Пророцтво 17-го року*”, “*Монархи*”, “*Вихвалити, і славити, й кричати*”);

4) роздуми про життєві спотикання і невдачі (“*Перехожий*”, “*Помилка*”);

5) знову звучить мотив любовних переживань (“*Ікс плюс ігрек (Чорнявій математичці)*”, “*Ну скажи, хіба не фантастично*”, “*Не вір мені, бо я брехать не вмю...*”, “*Там, у степу схрестилися дороги*” – тут, мов ті дороги схрестилися інтимні й громадянські поривання поета).

14 грудня 1963р. В.А.Симоненко помер. Поховано поета у Черкасах.

1966-1981 рр. – 15 літ офіційного забуття.

У 1995 році – через 32 роки після смерті поета – йому присуджено Державну премію України імені Шевченка.

Багатогранна творчість М.С.Вінграновського (07.11.1936-27.05.2004)

Література:

1. Кужільна Л. Трагічна модель світу М.Вінграновського // Укр. мова і літ. В сер. шк., ліцеях, гімназіях та колегіумах. – 2004. – №4. – С. 193-198.
2. Моренець В. Свобода поезії і поезія свободи // Дивослово. 1996. № 11. С.10-15.
3. Талалай Л. Передчуття любові і добра // Вінграновський М. Вибрані твори. К.: Дніпро, 2004. С.5-16.
4. Тарнашинська Л. Микола Вінграновський. “Все на світі з людської душі...”: бібліографічний нарис. К., 2006.

Творчий шлях М.Вінграновського-поета охопив майже 5 десятиліть: перші його твори датовані 1954р., останні – 2003. За цей час з-під його пера з’явилися **8 збірок поезій** та цілий ряд збірок для дітей, які він ніколи не відмежовував від “дорослої” поезії.

Лекція №7-8

Дисидентський рух і література

План.

1. Дисидентський рух в Україні, причини його виникнення та перебіг.
2. Традиція “в’язничної” лірики в укр. літературі. Поезія І.Світличного та І.Калинця.
3. Трагічна доля В.Стуса за умов комуністичного режиму. Новаторство поезії, основні тематично-проблемні лінії.

Література:

1. Касьянов Георг. Незгодні: укр. інтелігенція в русі опору 1960-1980-х К., 1995.
2. Очима серця: Ув’язнена лірика (упор. В.І.Боровий). Харків: Основа, 1992. (тексти творів поетів-дисидентів).
3. Стус Д. Життя і творчість Василя Стуса. К., 1992.
4. Бедрик Ю. Василь Стус: проблема сприймання. К., 1993.
5. Не відлюбив свою тривогу ранню: Василь Стус – поет і людина: Спогади, статті, листи, поезії. К., 1993.
6. Жулинський М. Василь Стус // Жулинський М. Слово і доля. К., 2002.
7. Стус Д. Берегами конспектів В.Стуса. До літературної біографії письменника //СІЧ. 2000. № 9.
8. Оникієнко І. Символ “веселий цвинтар” в “естетиці страждання” В.Стуса. //СІЧ. 1997. №2.

1. Дисидентський рух в Україні, причини його виникнення та перебіг.

Дисидентство (від лат. *dissidens* – незгодний) – активне інакодумство, відкрите протистояння тоталітарному режимові, цілковите неприйняття його псевдоідеалів і псевдоцінностей, опозиційна громадянська діяльність – геройська самоофіра приречених на страту, свідомих своєї приреченості; **дисидентський рух** (В.Стус, І.Калинець, І.Світличний). **Гельсінська група**.

2. Традиція “в’язничної” лірики в укр. літературі. Поезія І.Світличного та І.Калинця.

“Тратовані сонети” (збірка вийшла в діаспорі, 1977р.) – це своєрідний тюремний щоденник І. Світличного.

Для першої збірки характерний уже сам вибір поетичної форми (усі твори – сонети). Автор лишився вірним собі, своїм стилістичним уподобанням, своєму нахилу до класичної злагожденості, дисципліни форми. І разом з тим дисонує зміст. У високу сонетну стихію входить тюремна лексика з “*ментами*” і “*имонами*”, не рафінована, без специфічних поетизмів, із виразним нахилом до “солоних” слів, сленгових зворотів, просторіччя. Ця внутрішня суперечність між елітарною формою – й тюремним “дном”, поєднання, здавалося б, непоєднаних стихій викрешує цікавий поетичний ефект. Цикл “**Камерні мотиви**”.

Інші збірки творів “**Серце для куль і для рим**” (1991), “**У мене тільки слово**” (1994). Лауреат премії ім. В.Стуса і Державної премії України ім. Т.Шевченка.

Горь Калинець (9 липня 1939). Народився в м. Ходорів на Львівщині. Закінчив філфак Львівського університету (1956-1961), до 1972 працював у обласному архіві. Того ж року закритий суд засудив поета на 6 років ув’язнення й 3 роки заслання “за антирадянську агітацію і пропаганду” (Північний Урал і Забайкалля). До Львова повернувся в серпні 1981 року.

У 1978р. Калинець був нагороджений премією ім. І.Франка, що присуджується на еміграції. У 70-х роках прийнятий до PEN-клубу. У 1992р., крім Шевченківської, був удостоєний премії ім. В.Стуса (цю премію встановило регіональне відділення PEN-клубу Англії; вона щорічно присуджується митцям з різних країн, які зазнали переслідувань режимів і виявили в цих обставинах духовну стійкість, творчу й громадську позицію). Він також лауреат Міжнародної премії родини Антоновичів.

Поетичний доробок І.Калинця – 17 збірок, що згруповані у два цикли:

“**Пробуджена Муза**” (1962-1972) і “**Невольнича Муза**” (1973-1981).

3. Трагічна доля В.Стуса (6 січня 1938 – 4 вересня 1985) за умов комуністичного режиму. Новаторство поезії, основні тематично-проблемні лінії. Екзистенціалізм приваблював В.Стуса ідеєю стоїцизму, пов’язаною з темою “закиненості” людини у світі, згубності соціуму для особистості: важким умовам існування людина може протиставити свої внутрішні сили, свій духовний потенціал.

Поет повною мірою зазнав і відчув, як суспільство нищить, нівелює людину, обмежує її свободу, і протистояв цьому нищенню активною життєвою позицією, високими морально-етичними переконаннями і творчістю, яка, за постулатами екзистенціалізму, дає можливість досягти справжньої свободи. Провідна тема у цій творчості – становлення душі, духу. Екзистенціалісти твердять, що духовність людини є майже її метою. В.Стус теж вважав, що людина “*твориться, самонароджується*”, що у важких умовах існування вона знаходить власну гідність.

Основні проблемно-тематичні аспекти поезії:

- душа людини (відчуження від світу, проблема вибору, відчуття фатальної приреченості, трагічної самотності, стан активної дії, формування себе, самопізнання тощо);
- атмосфера розтлінного духу суспільної системи;
- реальний образ знищеної, скореної вітчизни та образ України-мрії.

Лекція № 9-10

Київська школа поетів

План

1. Термінологічне визначення нової літературної альтернативи.
2. Історичні передумови появи Київська школи поезії.
3. Особливості стилю та проблематики поезії витісненого покоління.

Література

1. Пастух Т. Київська школа та її оточення. Модерні стильові течії української поезії 1960-90-х рр. Львів: Львівський національний університет імені Івана-Франка, 2010.
2. Українські літературні школи та групи 60-90-х рр. XX ст.: Антологія вибраної поезії та есеїстики / Упоряд., автор вступ. слова, біобібліограф. відомостей та прим. Василь Габор. Львів: ЛА «Піраміда», 2009.
3. Кордун В. Київська школа поезії — що це таке? // Світо-вид. 1997. № 1-2.

1. Термінологічне визначення нової літературної альтернативи. *Витіснене покоління, також Постшістдесятники* — генерація поетів в українській літературі, найбільша активність яких припадає на сімдесяті роки XX століття. Термін було запропоновано українським письменником Іваном Андрусяком, який, зокрема, спирався на оцінки критика В. Моренця. *Історія терміну* та основні ознаки «витісненого покоління». На думку І. Андрусяка, типовими рисами поетів «витісненого покоління» були «глибинні безсвідомі рефлексії, найтонші емоційні порухи, гра нервів, мінімізовані спостереження». [4]

Основні представники «витісненого покоління»

- Тарас Мельничук
- Василь Голобородько
- Микола Воробйов
- Віктор Кордун
- Михайло Григорів
- Василь Рубан
- Григорій Чубай
- Олег Лишега
- Станіслав Вишенський

Київська школа поезії — літературне угруповання українських поетів покоління після шістдесятників що виникло у Києві нприкінці 1960-тих, на початку 1970-тих. До угруповання входили **Василь Голобородько, Віктор Кордун, Василь Рубан, Микола Воробйов, Михайло Саченко, Валентина Отрошенко, Надія Кир'ян, Михайло Григорів, Іван Семененко, Станіслав Вишенський та Валерій Ілля**. Назва групи виникла у 1969 і походить від того, що її членами були студенти філологічного та філософського факультетів Київського університету.

2. Історичні передумови появи Київська школи поезії. У середині 50 – на початку 60-х років XX століття українське суспільство охопив процес часткової демократизації, найяскравішим виявом якого в СРСР стало розвінчання культу Сталіна. Така демократизація так чи інакше охопила всі суспільні форми та інституції й призвела, зокрема, до зменшення тиску ідеологічної цензури в літературі. У поезії, яка першою – швидко й тонко – відчула нову суспільну атмосферу, це зменшення призвело до посилення суб'єктивного авторського начала. Характерні риси (за В. Кордуном): 1) **свобода поетичного творення**; 2) **повернення у поетичному творенні до лексичних прапервнів**; 3) **відсутність дискурсивної мови (мова, заглиблена у соціальний контекст)**; 4) **творення певної недомовленості, яка розрахована на духовну співтворчість читача**; 5) **активне використання метафори, яка мислилася як самобутнє духовно-мовне утворення, що несе в собі свій внутрішній світ і суттєво автономізує поезію від зовнішньої дійсності**; 6) **вибір верлібру як оптимальної форми для поетичної реалізації складного мовного утворення – метафори**; 7) **творення своєрідного метафізичного часопростору, в якому відбувається оптимальна онтологізація явищ та процесів**; 8) **інтелектуалізм та й мала емоціогенність образних картин**; 9) **примат конструктивних методів над суб'єктивною уявою в образному моделюванні**; 10) **складна асоціативність, що організовує як тропи (метафору, епітет, порівняння тощо), так і поетичну оповідь. Асоціації у текстах “киян” виникають, зокрема, на межі свідомого та підсвідомого сприйняття.**

3. Особливості стилю та проблематики поезії витісненого покоління. «Київська школа поезії з'явилася, коли у 1964 році на філологічний факультет Київського університету вступили Василь Голобородько, Віктор Кордун і Василь Рубан, а в 1965-му – Михайло Саченко, Валентина Отрошенко, Надія Кир'ян, а на філософський – Микола Воробйов. На межі 1967 – 1968 років до цієї групи приєдналися Михайло Григорів та Іван Семененко, а ще пізніше на обрії з'явилися Станіслав Вишенський та Валерій Ілля. Згодом житейські та літературні шляхи багатьох із них через різні причини розбіглися (хтось перейнявся іншими справами, хтось переїхав до іншого міста тощо), а відтак залишилося тільки «ядро», і нині під поняттям «Київська школа» ми розуміємо насамперед творчість поетів – Василя Голобородька, Миколи Воробйова та Віктора Кордуна.

Творчі принципи «Київської школи» постфактум напрочуд точно сформулював Віктор Кордун:

- 1) Повернення до найпервісніших елементів і структур української міфологічної свідомості;
- 2) Спроби трансформації давнього міфологічного мислення в образах новітньої поезії, що опирається на новітню українську та західноєвропейську філософію й психологію;
- 3) Повернення у поетичному творенні до лексичних першоджерел, що є головним серед найважливіших семантичних гнізд, розвинення цих лексичних першоджерел до конкретних символів через активізацію народнопоетичних уявлень та смислових відтінків;

- 4) Зосередження поетичної уваги насамперед на природі, людині і всесвітові, причому сама людина розглядається як рівновелика до інших складових світу: трави, води, землі, сонця, тощо, – вона не виступає на передній план зі своїми суспільно-побутовими проблемами, натомість розгортаються трансцендентні мотиви, у поезії відчутна присутність божественного, живої магії слова;
- 5) Органічність творення – вірш ніби сам по собі мусить доростати до власних меж, бути цілковито органічним, автор не поцінює своїх почуттів, а також вчинків своїх та інших людей, нічого не декларує;
- 6) Певна недомовленість, розрахована на духовну співтворчість читача, спроба викликати читача на акт поетичного співтворення чи дотворення поезії у його свідомості;
- 7) Відсутність дискурсивної мови;
- 8) Пошук і повернення до життя давньої поетичної традиції, глибшої і давнішої за привнесену в Україну традицію слабо-тонічного римованого віршування, – а звідси, вихід на своєрідний український вірш, отже, й застосування велібру як принципу творення поезії.

Лекція № 11-13

Історична проза

План

1. Тенденції розвитку жанру в 2-й пол. ХХ ст.
2. Історична белетристика П.Загребельного.
3. Осмислення теми історичного минулого в прозовому доробку Ю.Мушкетика.
4. Історична романістика Романа Іваничука.

Література:

1. Шпиталь Анатолій. Диво від Загребельного (мандрівка лабіринтами творчості) //Укр. мова та література. 1999. №37.
2. Панченко В. Урок літератури. Кіровоград, 2000
3. Шпиталь А. Історична проза Ю.Мушкетика // Київська старовина. 1999. №3. с. 46-54.
4. Шевченко А. Минуле й сучасне крізь призму болю й любові // Дивослово. 1999. №3. (до 70-ліття Ю.Мушкетика).

1. Тенденції розвитку жанру в 2-й пол. ХХ ст.

Історична література вже давно й по праву завоювала визнання та любов читачів. Це й не дивно, адже саме в ній відтворюється історія народу, відбиваються основні закономірності історичного поступу нації. Ідейно та художньо довершені історичні твори апелюють до самосвідомості народу, допомагають йому осмислити власне місце в русі світової історії.

Так сталося, що в 2019 р. збіглися дати ювілеїв визначних українських прозаїків, котрі пишуть на історичну тематику. П.Загребельному – 95, Ю.Мушкетика – 90 та Р.Іваничуку – 90, В.Шевчуку – 80.

Захоплення історичною тематикою – маловластива риса молодим українським письменникам у 50-х роках ХХ ст. Звернення до історичної тематики особливо в українських умовах було акцією громадянськи мужньою, так як прояв національно-патріотичної свідомості зазнавав переслідувань (розпочатий сталінським погромом “України в огні” терор був продовжений антиукраїнськими партійними постановами – кампанія проти вірша В.Сосюри “Любіть Україну” – і т.д.). З особливою підозрою сприймалися спроби історично правдиво зобразити запорізьке козацтво як мужніх захисників свободи України, її відважних лицарів, самовідданих борців за батьківщину.

Проте появу історичного роману 70-80-х рр. уможливили аж ніяк не перепади політичної погоди і не лише всіма відчута потреба “повернення до джерел”, як це трактувала критика. Його провісниками й натхненниками стали брати Тютюнники, В.Міняйло, В.Земляк, А.Дімаров, чії книжки кін.60-поч.70-х рр. оновили критерії художнього народознавства; а також органічно фольклоризована поетика М.Стельмаха та філософська заглибленість над буденщиною О.Гончара разом з досягненнями всієї української прозохарактерології відкрили шлях неординарно сміливим спробам П.Загребельного, Ю.Мушкетика, Вал.Шевчука, Р.Федоріва, Р.Іваничука.

Найчастіше прозаїки зверталися до теми визвольної боротьби укр. народу 1648-1654 рр. та періоду, що її підготував і змінював, а також доби Київської Русі (пікові сплески історичного роману припадають на 1982 і 1989р., коли відзначалися 1500-ліття Києва й 1000-літній ювілей хрещення Київської Русі; підготовкою до цих дат і самими цими датами був ніби даний негласний і багатьма белетристами досить активно використаний дозвіл на слабше контрольований “перегляд” пранаціональної спадщини).

Важливим в історичному романі 60-80-х рр. є посиленний моральний пафос, концептуально-аналітичний підхід до фактів постатей національної історії, пошук у ній уроків для сучасності, активне особистісне начало. Це, зокрема, стосується:

– низки романів Р.Федоріва “Отчий світильник”(1976), “Кам’яне поле” (1978), “Жорна” (1983), “Ворожежа людська” (1988), Де три останніх утворюють своєрідну моноепопею, наскрізною ниткою яких є авторська туга й надія на суголосність предковічних скарбів Гуцульщини з долями сьогоднішніх її синів та дочок;

– дещо іншим шляхом до тієї ж мети об’єднання віків ішов своїми творами Р.Іваничук, який висунув на загальносуспільну арену таких діячів (Хмельницький, Шашкевич, Головацький, Вагилевич, Калнишевський, Шевченко, Куліш, Костомаров, Гулак, Франко), чий розум і воля виводять з небуття сили, здатні вплинути на всю подальшу історію рідного народу: “Черлене вино” (1977), “Манускрипт з вулиці Руської” (1979), “Вода з каменю”

(1982), “Четвертий вимір” (1984), “Шрами на скалі” (1987), “Журавлиний крик” (1988), “Бо війна війною” (1989), “Орда” (1992);

– успішно у жанрі історичного роману працює Вал. Шевчук. Невід’ємною рисою інд. стилю письменника є його притчевість, тобто наявність яскраво вираженої через художні образи моралі, повчання. Часто він використовує євангелійські притчі. Так через усю його творчість проходить біблійний мотив притчі про блудного сина.

Поряд з романами і повістями, написаними в жанрі історичної хроніки (“Переяславська рада” Н.Рибак, “Данило Галицький” А.Хижняка, “Очаківський розмир” С.Добровольського, “Золота грамота” П.Кочури, “Семен Палій” Ю.Мушкетика) не менш інтенсивно виявилася тенденція до гострішого й динамічнішого сюжетного оформлення (“Наливайко” та “Хмельницький” І.Ле, “Святослав” і “Володимир” С.Скляренка, “Іван Підкова” Я.Стецюка) та до активного використання стилістики романтичної легенди та народної поезії (“Гомоніла Україна” П.Панча, “Сіверяни” та “Синьоока Тивер” Д.Міщенко, “Опришки” В.Гжицького, “Бране Поле” та “Великий Луг” Р.Чумака).

Лекція № 14-16

Українська драма к.ХХ - поч. ХХІ ст.

План

1. Загальна ситуація у театральному мистецтві та драматургії.
2. Основні тенденції розвитку драматургії останнього десятиліття ХХ ст.

Література

1. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: Український літературний постмодерн. К.: Критика, 2005,
2. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму: Постмодерна інтерпретація. Львів: Літопис, 1997.
3. Залеська-Онишківич Л. Персонажі і проблеми Ідентичності: історія, нація, релігія і гендер в українській пострадянській драматургії // Українське суспільство на шляху перетворень: західна інтерпретація / За ред. В. Ісаїва: Пер. з англ. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. С. 279-292.
4. Гриценко О. А. «Своя мудрість»: Національна міфологія та «громадянська релігія» в Україні. К.: 1998.

1. Загальна ситуація у театральному мистецтві та драматургії 90-х рр. Останнє десятиліття ХХ ст. у розвитку вітчизняного театру та драми (приблизно 90-ті роки, формально від розпаду СРСР і утворення незалежної України в 1991 році) суттєво вирізняється від попередніх, бо зміни стають лавиноподібними - в ідеологічній системі, ієрархії цінностей, в характері внутрішньо-театральних зв'язків, організаційній структурі, зрештою в менталітеті суспільства. Якщо згадати типи діалогів *драматургія — театр*, то даний період наближається майже до паралельних монологів («діалог глухих»), Виникнення такої ситуації було спровоковано кількома причинами: 1) руйнація системи контактів між автором і театром, натомість якої нічого не було створено (спроби були, але безрезультатні); 2) зміна репертуарного контексту; 3) зміна ціннісних орієнтирів; 4) депрофесіоналізація драматургів.

У 1995 році було запроваджено також «Гільдію драматургів України» з ініціативи Я. Верещака, але вона виявилася радше формальним об'єднанням, ніж реальною дієвою структурою, що впливає на театральні процеси.

У 1998 році в Одесі режисером І.Равицьким було засновано також Фестиваль сучасної драматургії, що з наступного року став «блукуючим» по Україні. Проте всі ці разові і побіжні акції не вирішували кардинально ситуації діалогу драматургія-театр. Так чи інакше, внаслідок зруйнованої одержавленої структури контактів між літераторами і театром, на місці якої не створено нічого рівноцінного, змінюється і соціальна роль драматурга, фактично він належить тепер не до еліти, а до антиструктур, відповідно змінюються внутрішні установки авторів нового покоління, зокрема, в їхніх текстах відсутні риси ідеологічної та й загалом соціальної заангажованості.

Скасування квот і відміна різних форм цензури здавалася цілковито позитивним і єдино можливим кроком. Справді, на початку все допіру табуйоване почало реалізовуватися на кону українських театрів: заборонена українська класика, світова класика, що рідко потрапляла чи й не потрапляла на афіші, перекладна, зокрема драма абсурду тощо. Для режисерів нового покоління сучасна вітчизняна драма асоціювалася з кон'юнктурою. Хоча новітні автори якраз уникали її й також були в опозиції до неї, стереотипи минулого впливали — пошук був спрямований на інші літературні території.

Яскравий приклад складає досвід Національного театру ім. І.Франка: якщо в 70-х роках назви сучасних українських п'єс складала половину репертуару, то у 80-х, зокрема а приходом С. Данченка, вітчизняні «живі» автори поступово, а в 90-х роках повністю зникають з афіші (крім інсценізацій). Проте така ситуація зовсім не означала, що репертуар складала висока класика, загалом, драматургія високого гатунку. Загалом у театральній ситуації середина 90-х років відзначається засиллям бульварної драматургії ти кількох найпоширеніших («перевічених») назв українських мелодрам і комедій (особливо в провінції). Шекспір чи Брехт з'являються на афішах не частіше, ніж у 70-ті чи 80-ті, якщо не рідше. Тобто репертуарна свобода лише на першому етапі породила розмаїття пошуків, вже на другому, навпаки, почала призводити до уніфікованості, але нового гатунку - в ролі законодавця стає не влада, а публіка. Тиск авторитетів навіть посилюється порівняно з радянським періодом, бо значно погіршується фінансове становище, отже, театри намагаються уникати ризику — неапробованих текстів, невідомих авторів. Економічна ситуація породжує дві тенденції: випадковість формування

репертуару (пріоритетною спи постановка, на яку можна знайти кошти) та примат вистав, розрахованих на масового глядача. Комерціалізація театру зміщує акценти у системі цінностей театрального процесу, вводить культ «авторитету» і «розважальності». Для сучасних авторів, які прагнули лишатися професіоналами, цей феномен примату «авторитету» означав спрямування на інсценізації, переробки (зокрема у Я. Стельмаха), а також на біографічні п'єси, оскільки авторитет героя якоюсь мірою компенсував «неавторитетність» автора (наприклад, у В. Босовича, К. Демчук та інші).

2. Основні тенденції розвитку драматургії останнього десятиліття ХХ ст. Переходячи до розгляду конкретних текстів, зауважимо попередньо основні тенденції цього періоду перш за все відносно згадуваної неоміфології та канону. Передусім зникають з драми нового покоління основні «стовпи» радянської міфологічної драми. Відсутні в ній не тільки «месіанство» щодо походження влади, а й загалом позитивний герой. Опозиція герой—антигерой, «наші» та «їхні» втрачають сенс, конфлікт нерідко виноситься за межі конкретних персонажів (наприклад, між персонажами і деякою віртуальною силою — потойбіччям, законом тощо). На зміну проголошення чи заперечення певних моральних норм настає імморалізм, досліджуються допіру табуйовані зони: сексуальні збочення, божевільні, покидьки суспільства (особливо у А. Дяченка). Молоде покоління уникає відвертої правдоподібності й реалістичності, вводячи «квазіпростори»: гру в грі, світ галюцинацій і снів, роздвоєної психіки, потойбіччя тощо. Маргіналізація стосується не лише персонажів, а й мовлення — вживаються сленг, естетизуються нецензурні слова (у А. Шипенка, Л. Подерев'янського), суржик (у Б. Жолдака) тощо. Руйнується і класична структура п'єси, притаманні радянському канону, передусім у композиції, розвитку дії, конфлікті — вони спрощуються, нехтуються. Ускладнені структури (колажний принцип), формальний експеримент поєднуються часом із браком елементарного знання сценічних законів, по суті, з драматургічною інфантильністю, викликаною згадуваною депрофесіоналізацією. З іншого боку, створюється новий тип «добре зробленої п'єси» за принципово іншою формулою.

Поруч із цими рисами виникали й інші. Розглянемо характерні тексти цього періоду, визначаючи основні напрямки: маргінальні, біографічні, сповідально-перехідні, химерні.

Висновки

Лекція № 17-18

Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років.

Першою термін “постмодернізм” ужила в Україні в 1991 р. Наталка Білоцерківець, охарактеризувавши літературні гурти “Бу-Ба-бу”, “Пропала грамота”, музичні – “Брати Гадюкіни”, “Сестричка Віка” як постмодерністські. Світоглядно-мистецький напрям, що в останні десятиліття ХХ ст. приходиться на зміну модерністській. Цей напрям – продукт постіндустріальної епохи, епохи розпаду цілісного погляду на світ, руйнування систем – світоглядно-філософських, економічних, політичних. Вперше термін «постмодернізм» згадується у 1917 р., але поширився він лише наприкінці 1960-х рр. спершу для означення стильових тенденцій в архітектурі, спрямованих проти безликої стандартизації, а невдовзі – у літературі та малярстві (поп-арт, «новий реалізм», гепенінг та ін.).

Популярності постмодернізму сприяли міркування філософів Ж.Дерріди, Ж.Батая, Ж.-Ф.Ліотара, М.Фуко. Постмодерністи, завдяки грізному історичному досвідові, переконалися у марноті спроб поліпшити світ, втратили ідеологічні ілюзії, вважаючи, що людина позбавлена змоги не лише змінити світ, а й осягнути, систематизувати його, що подія завжди випереджає теорію. Прогрес визнається ними лише ілюзією, з'являється відчуття вичерпності історії, естетики, мистецтва. Реальним вважається варіювання та співіснування усіх (і найдавніших, і новітніх) форм буття. Принципи повторюваності та сумісності перетворюються на стиль художнього мислення з притаманними йому рисами еkleктики, тяжінням до стилізації, цитування, переінакшення, ремінісценції, алюзії. Митець має справу не з «чистим» матеріалом, а з культурно освоєним, адже існування мистецтва у попередніх класичних формах неможливе в постіндустріальному суспільстві з його необмеженим потенціалом серійного відтворення та тиражування.

Визначальні риси постмодернізму:

1. втрата віри у вищу доцільність і надособистісну мету людського існування, усвідомлення “вичерпаності” традиційної історії, кінця сучасності, реальності, визнання дійсності ірраціональною та непізнаваною, створеною за законами худ. тексту (світ – великий текст), утвердження принципу плуралізму – загальної рівнозначності всіх явищ і аспектів буття (релігій, філософських і політичних систем, художніх явищ, способів життя і поведінки, смаків і захоплень тощо) – світоглядні, світовідчуттєві основи П.;

2. опозиційність до модернізму, що виявляється в бінарних протиставленнях: закрыта форма (модернізм) – відкрита форма (постмодернізм); цілеспрямованість мистецтва – мистецтво як гра; художня майстерність – реконструкція, мовчання; закінчений твір – хепенінг, перформанс, (вистава); жанр, межі – текст, інтертекст; метафора – метонімія та ін.;

3. принцип колажу, зумисне химерне переплетення різних стилів оповіді (наприклад, високий класицистичний і сентиментальний чи грубо натуралістичний і казковий, або поєднання масової культури й елітарної літератури, детективу й сентиментального роману, серйозного й карнавального, високого стилю і ненормативної лексики, історичних реалій і сучасної манери поведінки, мови героїв);

4. інтертекстуальність (від франц. – міжтекстовість) – активне використання у творах сюжетів, персонажів, цитат або цілих фрагментів з ін. творів, класичних і сучасних тощо;

5. пародіювання, іронізування як спосіб переосмислення культури минулого; ігрове начало (щоб акцентувати на ненормальності, несправжності, протиприродності панівного в реальності способу життя); бачення повсякденного реального життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу;

6. порушення жанрової чистоти літератури, поширення змішаних, “прикордонних” жанрів (роман-есе, есе та ін.);

7. відступи від норм орфоєпії, слововживання, логічної побудови речень і правил пунктуації.

Серед перших виразно постмодерністських творів – в Америці показовим постмодерним романом є “Політ над гніздом зозулі” (1962) Кена Кізі, Д.Апдайка «Версія Роджерса» (1985), в Англії – “Жінка французького лейтенанта” Джона Фаулза (автор НЕ наслідує традицію, а грається з нею), в Італії – “Ім’я троянди” (1980) Умберто Еко, в Німеччині – П.Зюскінда «Запахи» (1985).

Постмодерна література, за словами Т.Денисової, є антиподом літератури модерної, елітарної, апелює до широких мас. У цьому її принципова ознака. Постмодерний роман побудований на гротеску, пародії, іронії, травестуванні, поєднанні, здавалося б, непоєднуваних речей: комедії і трагедії, сатири й сентиментальності, документа й міфу.

В укр. літературі П. виник під впливом західного П. і водночас як реакція на рад. тоталітарну культуру та постколоніальну дійсність. Його елементи помітні в прозі 70-80-х рр. ХХ ст. (Е.Андієвська, В.Діброва, Б.Жолдак, Л.Подерв’янський). У силовому полі П-му перебуває творчість Ю.Андруховича, С.Жадана, О.Забужко, В.Медвідя, Є.Пашковського та ін. сучасних письменників. Однак, на відміну від західних пост модерністів (Р.Барт), вони заперечують тезу “смерті автора”, а їхнім творам притаманні патріотичні почуття.

Українська постмодерна проза

Постмодернізм у сучасній українській літературі виявляється в творчості Ю.Андруховича, Ю.Іздрика, О.Ульяненка, С.Процюка, В. Медведя, О.Забужко та інших.

За географічним принципом виділяють літературні школи 80-х років:

– кийівсько-житомирську (В.Медвідь, Є.Пашковський, О.Ульяненко, Б.Жолдак, О.Жовна, Л.Пономаренко, Є.Кононенко, О.Забужко, В.Діброва);

– галицько-станіславівську (Ю.Андрухович, Ю.Винничук, Ю.Іздрик).

У прозі галицько-станіславівської школи переважає гра й іронія, прозаїки культивують героя-інтелектуала, рафінованого інтелігента, схильного до рефлексій; абсолютизують формалістичні пошуки, стилізацію під уже існуючі зразки. У кийівсько-житомирських прозаїків переважають екзистенціальні мотиви, автори змальовують героя маргінала з бомжевою свідомістю, селяка з комплексом меншовартості; мистецькі пошуки цих письменників орієнтовані на художнє осмислення фундаментальних основ, які найбільше впливають на поведінку людини – любові, страху й смерті. Проте представників цих шкіл об’єднує постмодерне світобачення, дискурсивна організація текстів. У центрі її, як правило образ автора, тобто “маска автора”.

Сучасні прозаїки продовжують розпочаті на початку 80-х років теми: 1) “я-людини” в побуті; 2) нереалізованість її творчого, емоційного потенціалу; 3) екзистенційне відчуття відчуженості в суспільстві, абсурдності існування; 4) інтерес до аномалій, до підсвідомості людини, її інстинктів.

11. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ СТУДЕНТОВІ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття до курсу «Історія української літератури» – це важлива форма опанування дисципліни. Вони покликані доповнити, узагальнити й систематизувати лекційний матеріал, розвинути навички роботи з художніми текстами й науковими першоджерелами, стимулювати пізнавальну активність і творчий пошук.

Безпосередньо перед практичним заняттям перегляньте записи в зошиті, повторіть ключові поняття, теоретичні положення. Для повторення також можна використати список питань для перевірки знань. Під час відповіді використовуйте традиційну побудову промови: вступ (стисле окреслення проблеми), основна частина (виклад провідних тез з аргументами-прикладми. Висновки (лаконічне формулювання провідних узагальнюючих положень). Намагайтеся, щоб ваша зв'язна розповідь була логічною, послідовною, чіткою, а мовлення – граматично й синтаксично правильним. Уникайте штампів, слів-паразитів, просторіч та діалектизмів. Приклади до кожного питання продумуйте наперед: можна зробити закладки у збірнику творів або виписати цитати з творів у зошит. Наприкінці посібника подаються тести для самоконтролю, які охоплюють ключові питання. Обов'язково виконайте їх і перевірте правильність відповідей за ключем. Проаналізуйте власні помилки: вони можуть свідчити про певні прогалини у ваших знаннях.

Основні вимоги до відповіді на практичному занятті:

1. Знання художніх текстів, розуміння їх етико-естетичної цілісності, жанрово-тематичної специфіки, композиційної структури, образної системи, мови та стилю.
2. Знання основних понять і положень теорії літератури.
3. Уміння прочитати один твір на засадах різних літературознавчих і філософських принципів.
4. Розуміння національної специфіки та художньої самобутності літератури.
5. Залучення літературного контексту, проведення аналогій, протиставлень щодо інших творів як світової, так і української літератури.
6. Додержання нормативності мови.
7. Виразне читання творів (уривків) напам'ять, визначених відповідним переліком.

Рекомендації з метою виконання цих вимог:

1. Прочитати художній текст, зробити закладки на сторінках відповідно до поставлених питань і завдань практичного заняття, виписати цитати.
2. Прочитати конспект лекції; той чи інший розділ з «Літературного краєзнавства», бажано різних авторів чи укладачів; монографії, наукові статті у збірниках та періодичних виданнях, витворюючи таким чином мистецький портрет письменника на тлі своєї епохи, знайомлячись з рецепцією його творчості в літературній критиці (класичній, «радянській», сучасній).
3. Законспектувати наукові статті, зазначені у «Завданні» практичного заняття, щоб розширити сучасний простір сприйняття і оцінки письменника різними вченими. Пам'ятайте, що ця оцінка може бути різною, а то й протилежною, визначтесь зі своєю позицією, аргументуйте свої твердження.
4. Дотримуйтеся сучасних вимог до оформлення бібліографії.

Літературознавчий аналіз прочитаних текстів (епос, лірика, драма) здійснювати за такою схемою:

АНАЛІЗ ЛІРИЧНОГО ТВОРУ

I. Загальні питання:

- 1) назва твору, ім'я автора;
- 2) назва збірки, складовою якої є вірш;
- 3) рік написання та видання;
- 4) поштовх для створення збірки чи вірша;
- 5) кому присвячений;
- 6) наявність епіграфа, його значення.

II. Теоретичні, літературознавчі питання:

- 1) напрям, якого (яких) стосується вірш чи збірка;
- 2) жанр;
- 3) тема;
- 4) ідея;
- 5) мотиви;
- 6) образ ліричного героя;
- 7) строфіка;
- 8) кількість стіп;
- 9) розмір вірша;

- 10) назва стопи;
- 11) рима чи її відсутність;
- 12) вид рими;
- 13) художньо-зображальні мовні засоби*

*Художньо-зображальні мовні засоби – це: 1) тропи; 2) прийоми милозвучності (звукової організації мови, звукопису): алітерація – повтор приголосних; асонанс – повтор голосних звуків; повторення слів, їх початків (анафора), закінчень (епіфора) тощо; 3) прийоми творення поетичного образу: порівняння людського із зовнішнім, з природою; антропоморфічні порівняння – природа уподібнюється до людини, тотожність краєвиду і настрою, їх взаємозалежність; алегорія – поширення образу на цілий твір; образ-малюнок; наявність контрасту в самому образі.

АНАЛІЗ ДРАМАТИЧНОГО ТВОРУ

I. Загальні питання:

- 1) назва твору, ім'я автора;
- 2) рік написання, рік видання;
- 3) історія написання;
- 4) наявність присвяти, епіграфа.

II. Теоретичні, літературознавчі питання:

- 1) жанр;
- 2) тема та ідея;
- 3) проблематика
- 4) система образів;
- 5) сюжет;
- 6) композиція;
- 7) художньо-зображальні засоби словесного мистецтва: діалоги, монологи, репліки як засоби характеристики персонажів; наявність авторської характеристики та коментаря (опис обстановки, поведінки, жестів персонажів, ремарки тощо).

III. Культурологічні питання:

- 1) думки митців, критиків до твору
- 2) власна думка про твір.

АНАЛІЗ ЕПІЧНОГО ТВОРУ

I. Загальні питання:

- 1) назва твору, ім'я автора;
- 2) рік написання, рік видання;
- 3) історія написання;
- 4) наявність присвяти, епіграфа

II. Теоретичні, літературознавчі питання:

- 1) жанр;
- 2) тема та ідея;
- 3) проблематика
- 4) особливості композиції;
- 5) образна система (засоби типізації та індивідуалізації);
- 6) мовностилістичні особливості твору.

III. Культурологічні питання:

- 1) думки митців, критиків до твору;
- 2) власна думка про твір;
- 3) естетична цінність твору.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Літературно-художній процес другої пол. 40-х – поч. 60-х рр.: панорама літературного життя.		
1.	Тема 1. Діяльність чільних представників літературних об'єднань МУРу.	2 год.
2.	Тема 2. Літературне об'єднання «Слово».	2 год.
3.	Тема 3. Теорія й практика поетів Нью-Йоркської групи.	2 год.
Кредит 2. Феномен шістдесятництва в Україні		

4.	Тема 4. Новаторство І. Драча.	2 год.
5.	Тема 5. Поезія контрастів Д. Павличка.	2 год.
6.	Тема 6. Концепти лірики Л. Костенко.	2 год.
7.	Тема 7. Філософсько-естетична концепція лірики В. Симоненка.	2 год.
8.	Тема 8. Поезія М. Вінграновського.	2 год.
Кредит 3. Поезія «проти течії»: дисидентство і постшістдесятництво		
9.	Тема 9. Традиція «в'язничної» лірики у творчості І. Світличного та І. Калинця	2 год.
10.	Тема 10. Ув'язнена лірика В. Стуса.	2 год.
11.	Тема 11. «Київська школа» поетів і поезія Василя Голобородька.	2 год.
12.	Тема 12. Феномен І. Римарука.	2 год.
13.	Тема 13. В. Герасим'юк як репрезентатнт модерної лірики 80-ків.	2 год.
Кредит 4. Проблемно-тематичні обрії прози 2-ої пол. ХХ ст.		
14.	Тема 14. Мала проза Гр. Тютюнника.	2 год.
15.	Тема 15. Роман-набат О. Гончара «Собор».	2 год.
16.	Тема 16. Повість абсурду «Гола душа» П. Загребельного.	2 год.
17.	Тема 17. Роман М. Вінграновського «Северин Наливайко».	2 год.
18.	Тема 18. Роман Ю. Мушкетика «Прийдімо, вклонімося»	2 год.
19.	Тема 19. Проблематика й символіка роману «Яничари» («Мальви») Р. Іваничука.	2 год.
20.	Тема 20. Повість «Самотній вовк» та оповідання «Білий кінь Шептало» В. Дрозда.	2 год.
21.	Тема 21. Бароківі тенденції в романі В. Шевчука «Дім на горі».	2 год.
Кредит 5. Українська драматургія 2-ої пол. ХХ – початку ХХІ ст.		
22.	Тема 22. П'єса О. Коломійця «Дикий Ангел».	2 год.
23.	Тема 23. Драматургія Я. Верещака.	2 год.
24.	Тема 24. Драматургія Я. Стельмаха.	2 год.
25-26.	Тема 25-26. Новаторські пошуки драматургів на зламі тисячоліття.	4 год.
27.	Тема 27. Абсурдність світу в п'єсах Неди Нежданої.	2 год.
28.	Тема 28. О. Миколайчука-Низовця.	2 год.
Кредит 6. Сучасний літературний процес		
29.	Тема 29. Український неоавангардизм.	2 год.
30.	Тема 30. Нові горизонти поезії поч. ХХІ ст.	2 год.
31.	Тема 31. Ю. Андрухович «Рекреації».	2 год.
32-33.	Тема 32-33. Жіноча проза.	4 год.
34-35.	Тема 34-35. Український детектив.	4 год.
36.	Тема 36. Молодіжна проза.	2 год.
	Разом	72 год.

13. Контрольні завдання, питання до іспиту

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1

Варіант 1

1. Історичні романи у віршах Л.Костенко. Проза.
2. Основні принципи естетичної платформи Д.Павличка.
3. Тема України як “нашої, не своєї землі” в поетичному осмисленні В.Стуса. Картини апокаліптичної братовбивчої боротьби та зради.

Варіант 2

1. Інтелектуальна образність, метафоричне багатство в ранніх збірках Івана Драча.
2. Відображення Гр. Тютюнником серйозних деформацій у суспільній моралі та національному українському характерові.
3. Мотиви, образи поетичних збірок Ліни Костенко. Філософська глибина в зображенні сутності історії у драматичних поемах.

Варіант 3

1. “Шістдесятництво” як явище культурологічне і соціальне.
2. “Неонародницька” концепція лірики Василя Симоненка. Казки. Проза. Гуморески.
3. Глибинне виявлення рис українського національного характеру в оповіданнях Гр. Тютюнника “Зав’язь”, “Деревій”, “У Кравчини обідають”.

Варіант 4

1. Єдність принципів життя і творчості Л.Костенко. Інтенсивність духовних пошуків у ліриці поетеси.
2. Релігійні мотиви поезії В.Стуса. Бог як основна філософська категорія становлення духовності поета.
3. Проблема духовної та моральної деградації в романі “Собор” О.Гончара. Образна система роману.

Варіант 5

1. Творчість Григора Тютюнника.
2. Поеми Б.Олійника: філософське осягнення вирішального вчинку життя, готовності до офіри в ім’я непоганьбленої довіри й віри в Людину (“Сім”, “Пришестя”, “Крило”, “Урок”, “Трубить Трубіж”).
3. Проблематика, конфлікт у романі Ліни Костенко “Берестечко”. Образ Богдана Хмельницького.

Варіант 6

1. Суспільно-політичний ідеал, морально-етичні та філософські засади, духовне світовідчуження І.Світличного, І.Калинця.
2. Таємниця кохання в ліриці Д.Павличка: від ретроспективності інтимних почувань (“Тасмниця твого обличчя”) до відвертої чоловічої пристрасті (“Золоте ябко”).
3. Особливості творення характерів у повісті Григора Тютюнника “Климко”.

Варіант 7

1. Дисидентський рух в Україні, участь в ньому письменників.
2. Творчість Олеса Гончара.
3. Поєднання епічності з напруженим драматизмом та ліричністю у драматичних поемах Івана Драча “Ніж у сонці”, “Смерть Шевченка”, “Соловейко-Сольвейг”, “Дума про Вчителя”, “Зоря і смерть Пабло Неруди”.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2

Варіант 1

1. Внутрішній розкол “шістдесятництва”. Формування “київської школи”.
2. Барокові тенденції в романі Валерія Шевчука “Дім на горі”.
3. Жанр, тема, конфлікт п’єси О.Коломійця “Дикий Ангел”.

Варіант 2

1. “Химерна проза” як реакція на диктат норм соцреалізму в українській літературі.
2. Традиція “роздвоєної” душі в інтерпретації В.Шевчука.
3. Парадигма відчитування буття в поезії Віктора Кордуна

Варіант 3

1. “Естетична концепція поетів-постшістдесятників.
2. “Лебедина зграя” В. Земляка: специфіка змісту і форми.
3. Глибинне виявлення рис українського національного характеру в оповіданнях Гр. Тютюнника “Зав’язь”, “Деревій”, “У Кравчини обідають”.

Варіант 4

1. Історична проза 70-х рр.. ХХ ст.: теми, проблеми, образи.
2. Традиція “роздвоєної” душі в інтерпретації В.Шевчука.
3. Поліфонічність проблематики п’єси О.Коломійця “Дикий Ангел”.

Варіант 5

1. Історична проза 80-х рр. ХХ ст.: теми, проблеми, образи.
2. Світ жіночої душі в поезії Ірини Жиленко.
3. Відображення Гр. Тютюнником серйозних деформацій у суспільній моралі та національному українському характерові.

Варіант 6

1. Українська драматургія 70-80-х рр. ХХ ст.: специфіка розвитку
2. Осягнення життя, світу, людини в поетичному доробку Ігоря Калинця.
3. Проблема людини в суспільстві, її знеособлення, свободи і неволі в повісті “Білий кінь Шептало” В.Дрозда.

Варіант 7

1. Джерела і функціональні ознаки “химерної прози”.
2. Поезія Василя Голобородька: мотиви і образи.
3. Барокові притчеві мотиви і символи, фольклорно-міфологічний світ роману В.Шевчука “Дім на горі”.

Контрольна робота № 3.

1. Критично-іронічним поглядом на усталені істини й традиції характеризується літературно-мистецький
А постмодернізм
Б класицизм
В модернізм
2. Як альтернатива Спілці письменників України виникла організація
А АУП (Асоціація українських письменників)
Б «Молоді письменники»
В «Спілка української молоді»
Г «Нова дегенерація»
3. Відтворення бароковості світу; життя у двох вимірах: реальному й фантастичному представлено у творі
А О. Гончара «Собор»
Б В. Шевчука «Дім на горі»
В П. Загребельного «Диво»
Г В.Шкляра «Залишенець. Чорний ворон»
4. Укажіть прізвище сучасної письменниці, авторки повістей «Інопланетянка», «Я, Мілена» та збірки оповідань «Сестро, сестро»
А О.Забужко
Б М.Матіос
В Л. Костенко
Г С.Кононенко
4. У якому романі (хто його автор) здійснюється художнє дослідження долі народного таланту?
А О. Гончар «Собор»
Б В. Шевчук «Дім на горі»
В П. Загребельний «Диво»
Г В.Шкляр «Залишенець. Чорний ворон»
5. Укажіть назву літературного угруповання, центральною постаттю якого в 90-х роках ХХ століття став Ю.Андрухович:
А Нью-Йоркська група;
Б Червона фіра;
В Пропала грамота;
Г Бу-Ба-Бу.
6. Укажіть прізвище письменниці, авторки роману “Записки українського самашедшого”
А О.Забужко;
Б М.Матіос;
В Л.Костенко.
7. Заборонена та замовчувана за радянських часів тема боротьби українських повстанців проти більшовиків у 1920-х роках піднімається в романі
А “Чорний ворон” (В.Шкляра);
Б “Московіада” (Ю.Андруховича);
В “Солодка Даруся” (М.Матіос).
8. Андрій Кокотюха у сучасній українській літературі є найпомітнішим творцем
А детективу
Б фентезі
В постмодерного роману
Г вишуканої поезії

9. Вкажіть літературне угруповання поетів, основні завдання яких «Порушити літературні табу різних рангів, заідеологізовану милозвучність вірша й “благополуччя”».

А «Пропала грамота»

Б «Лу-Го-Сад»

В «Червона фіра»

Г «Західний вітер»

10. Назвіть літературні угруповання неоавангардистів (останніх десятиліть ХХ ст.)

II рівень

1. Розкрийте проблематику п'єси Я.Стельмаха «Синій автомобіль»; Неди Нежданої «Самогубство самоти».
2. Скласти інтерв'ю з героєм твору, який вас найбільше вразив.
3. Написати лист до героя твору, який вас найбільше вразив.
4. Написати твір-мініатюру на одну із тем:
 - «Порятунок прийде тільки тоді, коли стрепенеться душа народу», розкриваючи актуальні проблеми сьогодення крізь призму роману О.Гончара «Собор»
 - «Образ Софії Київської — символ духовного надбання українського народу» (за романом П. Загребельного «Диво»).

16. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.

Для вивчення дисципліни «Історія української літератури» виокремлюються години для самостійної роботи студента. Метою самостійної роботи є вироблення навичок навчально-дослідної діяльності, що передбачає самостійне опрацювання художніх творів, літературно-критичних праць, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також вмінь презентувати одержану інформацію.

Реферат оформлюється відповідно до загальноприйнятих вимог щодо оформлення такого типу робіт (титульна сторінка, план, три елементи структури тексту – вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел).

Буктрейлер – короткий відеоролик за мотивами книги, кліп по книзі; метою створення буктрейлера є спонукання до прочитання книги. Його особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій формі.

Презентація виконується в комп'ютерній програмі Power Point Presentation (PPT) і передбачає ілюстрований виклад фрагменту матеріалу з урахуванням ґрунтовності і логічності доведення запропонованих тез.

Всі види робіт виконуються в межах тематики курсу.

Тема роботи обирається на вибір із запропонованих або ж формулюється самостійно в межах матеріалу, передбаченого програмою дисципліни.

Картка самостійної роботи студента
спеціальності: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
з дисципліни «Історія української літератури»

Кредит та тема	Академічний контроль (форма представлення)	Кількість балів (за видами роботи)	Кількість балів за кредит	Термін виконання (тижні)	Викладач (підпис)
Кредит № 1. «Літературно-художній процес 2-ої пол. 40-х – поч. 60-х рр. панорама літературного життя»	№1. Осмислення трагедії України у творчості представників «Слова», висвітлення правди голодомору (В. Барка, У. Самчук, Т. Осьмачка).	10	20	18.02.– 23.02.	
	№2. Опрацювати тему «Нью-Йоркська поетична група», скласти план-конспект за планом.	10		26.02.– 02.03	
Кредит № 2. Тема: «Феномен шістдесятництва».	№3. Вивчити напам'ять вірш І. Драча (на вибір). Проаналізувати поему «Соловейко-Сольвейг».	10	45	04.03.– 09.03	
	№4. Вивчити напам'ять вірш Д. Павличка (на вибір); визначити особливості поетичного синтаксису, тропів, поетичної фоніки.	10		04.03.– 09.03	
	№5. Художній аналіз 2 поезій Л. Костенко. Вивчити напам'ять кілька віршів поетеси. Ознайомитись із змістом твору «Дума про братів неазовських».	10		11.03.– 16.03	
	№6. Визначити мотиви «Казки про Дурила» В. Симоненка. Вивчити напам'ять 2 вірші (на вибір). Визначити особливості версифікації поезії обраних творів.	10		18.03.– 23.03	
	№7. Вивчити напам'ять 1 поезію М. Вінграновського (на вибір).	5		18.03.– 23.03	
Кредит № 3. Тема: «Поезія проти течії: дисидентство і постшістдесятництво».	№8. Законспектувати статтю В. Стуса «Феномен доби (сходження на Голгофу слави)».	5	45	25.03.– 30.03	
	№9. Підготувати повідомлення за запропонованими темами.	10		25.03.– 30.03	
	№10. На прикладі 2 вивчених напам'ять поезій В. Стуса розкрити риси індивідуального стилю поета (за схемою).	10		01.04.– 06.04	
	№11. Порівняти поезію «шістдесятників» з поезією постшістдесятників, беручи до уваги сформульовані В. Кордуном творчі принципи «київської школи».	10		01.04.– 06.04	
	№12. Елегійні мотиви лірики І. Жиленко. Етногенетичні мотиви епічної лірики В. Герасим'юка; інтелектуальні медитації інакомовлення І. Римарука; іронічні прозріння І. Малковича.	10		08.04.– 13.04	
Кредит № 4. Тема: «Проблемно-тематичні обрії прози 2-ої пол. ХХ ст.».	№13. Підготуватися до диспуту; підібрати аргументацію (усно) до аналізу проблематики роману О. Гончара «Собор».	10	35	08.04.– 13.04	
	№14. Підібрати з роману «Северин Наливайко» цитати, які б розповідали про: українські звичаї, традиції; побут, умови життя українців; свята, вірування, забобони українців.	10		15.04.– 20.04	
	№15. Визначити химерні стилістичні прийоми художнього письма В. Дрозда, пояснити їх роль у сюжеті повісті «Самотній вовк» та оповідання «Білий кінь Шептало».	5		22.04.– 27.04	
	№16. З'ясувати особливості інтерпретації притчевих мотивів: самотності, блудного сина, небесної дороги (роману В. Шевчука «Дім на горі»).	10		29.04.– 04.05	
Кредит № 5.	№13. Розкрити семантику власних імен героїв п'єси О.	5	35	06.05.– 11.05	

Тема: «Українська драматургія 2-ї пол. XX – поч. XXI ст.».	Коломійця «Дикий Ангел». Підготувати аргументи (усно) до аналізу моделі виховання й сімейного устрою П. Ангела				
	№14. Проаналізувати 1 п'єсу (на вибір одного з драматургів) за запропонованою схемою аналізу драматичного твору.	20		13.05.– 18.05	
	№15. Підібрати модерні/ постмодерні принципи стилістики за творами Я. Стельмаха «Привіт, Синичко!..» / «Синій автомобіль».	10		20.05.– 23.05	
Кредит № 6. Тема: «Сучасний літературний процес»	№16. Підготувати повідомлення про літературні угруповання неоавангардистів.	10	35	23.05.– 25.06	
	№17. Дайте визначення таким літературознавчим поняттям: <i>бестселер, масова література, паралітература, детектив, кримінальний роман, трилер, кітч, авантюрний детектив.</i>	5		27.05.– 29.05	
	№18. Охарактеризуйте художні звершення письменників кін. XX – поч. XXI ст. Підготуйте реферат/буктрейлер за орієнтовною тематикою.	10/20		29.05.– 01.06	
Всього балів за самостійну роботу		245	245		
ВСЬОГО за семестр – 62 год.					

Картку отримав

_____ (підпис)

(ПІБ студента)